

VIRGINIA POPOVIĆ, SERBIA

Key words: pilgrimage, believers, spring, church, historic sources, prayer

Materials Concerning the Roman Orthodox Pilgrimage from Banat to the Healing Spring in Seleus

Summary

From times immemorial, believers from Seleus and vicinity celebrated the healing power of a water spring in their village by calling it Izvor al Tămăduirilor (Healing spring). During the years, the spring and a little church built beside it became a pilgrimage center for Romanian and Serbian orthodox believers in the Banat lowlands. After WWII visiting the spring and church was forbidden for almost 60 years. Recently opened to visitors, the church and spring are now the object of an abundant literature.

Texte vechi despre pelerinajul creștinilor ortodocși români din zona de șes a Banatului la Izvorul Tămăduitor din Seleuș

„Călători suntem noi înaintea Ta și pribegi, ca toți părinții noștri!” (1 Paral. 29, 15).

Pelerinajul este înțeles ca o călătorie privată sau colectivă spre un loc sacru, este o formă de cult și devoțională foarte răspândită în religiile antice, practică și azi cu intensitate în țările balcanice. Chiar dacă fiecare religie în parte prezintă diferențe importante în ceea ce privește timpul, modalitatea și semnificația pelerinajului, ideea de bază este comună și scoate în evidență necesitatea de a vizita locuri considerate ca fiind divine, sub diverse forme, obiecte sacre ale unor fondatori de religii, relicve ale sfinților și martirilor sau chiar unele locuri legate de evenimente particulare.

Această practică a pelerinajului local, destul de răspândită în lumea antică, are ca motiv principal distanța dintre localitatea în care locuiește pelerinul și popasul final. Acest element ne amintește de originea latină a termenului peregrinus, transmisă în multe limbi europene. Etimologic, cuvântul se referă la cineva care se îndepărtează de propriul ținut și trăiește ca străin în alt loc. Uneori termenul de peregrinus era considerat ca sinonim pentru cuvântul „exilat”. În limba sârbă, pelerinajul este numit hodočašće, compus din cuvintele hod (a umbla) și čast (cinste). Deci unii merg spre a căuta vindecare de boli, alții îl caută pe Dumnezeu sau frumusețea care va salva lumea sau se caută pe ei înșiși, pierduți în timp și spațiu. Cei mai mulți merg în locurile sfinte doar pentru rugăciune. În Serbia, pelerinii se îndreaptă spre icoane făcătoare de minuni, moaște, renumite locuri sfinte și culturale și acest pelerinaj îl efectuează un număr mare de membri ai altor religii, națiuni și culturi. Cel mai des se organizează pelerinaje la mănăstirea Studenița, Mileșeva, Visoki Dečani, Ravanica, Manasija, Krušedol, Ostrog (cultul Sfântului Vasilije Ostroški).

În numeroase culturi și religii orientale, pelerinajul este definit prin ritualul împlinit la finalul călătoriei. Este sensul rădăcinii semitice hag. În Vechiul Testament termenul desemna sărbătoarea pe care evreii o consacrau lui Iahve de trei ori pe an. În Evul Mediu bizantin, pelerinajul este desemnat prin ritualul ce marca sfârșitul călătoriei. Originile pelerinajului se pierd în timp, iar ca extindere geografică, este aproape planetar. Bisericile întâlnite în drum, capelele, troițele, sunt tot atâtea îndemnuri spre rugăciune. Dintotdeauna, contemplarea locurilor sfinte era însoțită de rugăciune, fie individuală, fie colectivă. Vizitarea locurilor sfinte este una din cauzele rugăciunii profunde a pelerinului (orationis causa).

1. Serviciu divin la Izvorul Tămăduitor Seleuș (scris și fotografie realizată de comerciantul seleușean Ștefan Guțu - nu știm anul);

2. La izvor în 29 august 1939;

3. În drum spre izvor la 24 august 1940;

4. La izvor în anul 1938

Odată cu inaugurarea pelerinajelor la fosta mănăstire din Srediștea Mică, sat din apropierea Vârșețului, în anul 1932, s-a simțit nevoia ca și credincioșii din zona de șes a Banatului care se găsesc la o distanță mare de Srediștea Mică (80-100 km) să găsească un loc pentru tămăduire. La începutul secolului trecut, pelerinajele au luat prea mult timp de la munca câmpului (5-7 zile), iar majoritatea populației o constituia pătura săracă a credincioșilor, astfel că mulți pelerini au rămas acasă sau au căutat alinarea în pelerinajele aranjate de alte confesiuni străine. Încă din timpurile străvechi, credincioșii din Seleuș și împrejurime, au avut o evlavie deosebită pentru apa tămăduitoare de la izvorul numit al tămăduirilor. Acest lucru îl confirmă o cruce ridicată în urmă cu mult timp și care se păstrează până în zilele noastre. La inițiativa preotului local și aprobată de protopreizbitirul Vârșețului și Episcopul Caransebeșului, începând cu anul 1936 se încuviințează inaugurarea pelerinajelor la Izvorul Tămăduitor din hotarul Seleușului, la o zi de sărbătoare, aceasta fiind Sărbătoarea Tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul. În această perioadă, aici a fost construită o bisericuță mică cu o cruce în dreptul ei, care străjuiește până în zilele noastre.

Izvorul Tămăduitor din Seleuș –
Iloc de pelerinaj (Carte poștală a
Tipografiei Nădejdea din Vârșeț,
anul 1937)

Izvorul Tămăduitor - astăzi;

Mult timp, izvorul și bisericuța au fost un centru spiritual de pelerinaj al creștinilor ortodocși români și sârbi din zona de șes a Banatului. În perioada postbelică, timp de 60 de ani, tradiția a fost interzisă. Abia înainte cu câțiva ani bisericuța care adăpostește izvorul cu apă tămăduitoare și terenul din jurul ei, s-a reconstruit și re-sfințit bisericuța Izvorului Tămăduitor cu hramul Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul, îndemnând preoțimea și credincioșii ca începând cu anul 2007 să reia „firul de aur” al pelerinajului. Din păcate, despre istoricul acestui Izvor nu există multe însemnări. Unul dintre cele mai vechi texte pe teritoriul sârbesc despre Izvorul Tămăduitor din hotarul satului Seleuș din Banatul sârbesc este semnat de G. Șdicu și publicat în „Calendarul” Nădejdea și tipărit la Vârșeț¹ în 1937. În acest Calendar, G. Șdicu, printre altele, spune: „În urma deselor pelerinaje singuratice la acest izvor făcute timp de mai multe decenii, ba chiar de un secol încoace s-ar cere să se cunoască istoricul, trecutul lui. Lipsesc, însă, orice notițe, orice însemnări din cari s-ar putea ști ceva precis”². Despre pelerinajele seleușene, în Monografia Eparhiei Caransebeș de Nicolae Corneanu, este scris următoarele: „În hotarul Seleușului se află un izvor cu apă tămăduitoare. Începând din anul 1936 se fac aici pelerinaje, la care participă numeroși creștini

¹ Șdicu, G., Izvorul Tămăduitor din Seleuș, în Calendarul Nădejdea, 1937, p. 57-59; Vezi Foaia Diecezană, nr. 39/1936; Vezi și A. Uroș Doloveanu, Pelerinajul de la izvorul din Seleuș, în Foaia Diecezană, nr. 38/ 1939.

² Ibidem.

români, dar și sârbi. Preotul George Șdicu a luat inițiativa de a se ridica aici o bisericuță”.³
 Despre un astfel de loc sfânt, precum a fost și cel de la Seleuș, a scris și Foaia Diecezană: „În preajma sărbătorii din 29 august 1936: (Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul) drumurile prăfoase ce duceau înspre Seleuș purtau în nouri de pulbere convoaiele de pelerini. Comune participante: Ecica, Uzdin, Petrovăsâla (Vladimirovaț), Alibunar, Glogoni, Maramorac, Dobrița, Satu-Nou, Cuvin și Seleuș, unele reprezentate prin sute de pelerini, așa că la fața locului sfânt erau circa o mie de pelerini. Printre pelerini s-au putut vedea și o seamă de credincioși ortodocși sârbi din comunele învecinate: Alibunar, Dobrița, Ferdin (Novi Kozjak) și Ilandža. Preoții prezenți fiind: protopop Ioan Murgu, delegat arhieresc; preoții: Alexandru Guga, Ștefan Șperchez, George Șdicu, Valeriu Perin, Coriolan Suciu, Traian Bojin, Valeriu Filaret Perin, Aurel Uroș și Nicolae Roman. Toate serviciile divine la asemenea prilejuri dimpreună cu toate rugăciunile asupra bolnavilor s-au săvârșit în biserica satului, iar sfânta liturghie la izvor, mergând în procesiune până acolo. Predicând, părintele Ioan Murgu și preotul Alexandru Guga evidențiază însemnătatea evenimentului îndemnând pe pelerini a ține credința și a cerceta biserica. La sfârșit mulțumește tuturor preotul local George Șdicu, exprimând dorința ca viitorul apropiat să aducă la locul izvorului o casă mai încăpătoare (mănăstire) îndemnând pe pelerini a conlucra la realizarea acestui gând sfânt”.⁴

Unele informații referitoare la izvor și la biserică sunt detaliate:

- în Foaia Diecezană din anul 1907 se face cunoscut că preotul din Seleuș, Ștefan Popa, a adunat pentru mănăstire de la Izvor 190 coroane, din care 20 sunt donația sa și 10 coroane donația soției sale, Maria, „din incidentul (pentru motivul) însănătoșirii soției sale, în semn de mulțămăită lui Dumnezeu”;

- În Foaia Diecezană din anul 1913 scrie următoarele: „Preotesele din Seleuș și alte câteva fete și domnișoare au adunat de la femei obiecte cu care au organizat o tombolă, încasând 218 coroane, pe care le-au donat pentru zidirea seminarului (teologic) de la Caransebeș”.

- În anul 1936, în Foaia Diecezană, Aurel Uroș Doloveanu scrie despre Pelerinajul de la izvorul din Seleuș: „Izvorul din hotarul comunei Seleuș a devenit un centru duhovnicesc. Poporul satelor noastre vine cu deplină încredere la acest pelerinaj organizat anual la sărbătoarea Tăierii Capului Sf. Ioan Botezătorul. Au venit pelerini din Ecica, Uzdin, Straja, Nicolinț, Mramorac, Satu-Nou și Doloave, apoi Alibunar, Petrovasâla, Sân-Mihai, Sân-Ianăș și Dobrița, având în frunte pe preoții lor. În preajma sărbătorii Tăierii Capului Sf. Ioan Botezătorul, seara, în biserica satului s-au citit de către preoții prezenți rugăciuni asupra bolnavilor și spovedania celor ce a doua zi s-au împărtășit, servindu-se după aceea povecernița (slujbă scurtă care se face la mănăstiri după vecernie) și mezunoptica (slujba scurtă de la miezul nopții, la mănăstiri). În zorii zilei sărbătorii, s-au oficiat utrenia tot în biserica satului, iar un sobor de preoți în același timp săvârșea Taina Sf. Maslu asupra mulțimii de bolnavi la izvorul tămăduitor. Pentru sfânta liturghie s-a format o procesiune impozantă cu coruri și fanfară, pornind de la biserica satului până la izvorul pelerinajului unde s-a oficiat sf. liturghie de un sobor de 10 preoți în frunte cu Pr. Victor Popoviciu, adm. protoiereu, preoții: Nicolae Popoviciu, George Șdicu, Ștefan Șperchez, Coriolan Suciu, Traian Bojin, Lazăr Cârdu, Ion Marina, Valeriu F. Perin și Aurel Uroș, predicându-se de către Pr. Victor Popoviciu adm. Protoiereu despre credința ortodoxă ca lumină conducătoare și izbăvitoare a poporului român în tot cursul istoriei lui milenare, după care a rostit cuvânt de îmbărbătare Pr. Lazăr Cârdu. La urmă, după săvârșirea sf. liturghii, mulțumește tuturor preotul local George Șdicu, arătând progresele realizate în vederea

³ Nicolae Corneanu, Monografia Eparhiei Caransebeș, Caransebeș, 1940, pag. 538-53.

⁴ Foaia Diecezană, nr.39, Caransebeș, 27 septembrie 1936, pag. 3-4.

ridicării lăcașului sfânt. Deocamdată s-a ridicat un șopron care adăpostește pelerinii care voiesc să înnopteze la izvor. De notat este că la ridicarea acestui șopron munca manuală n-a costat niciun ban, fiind făcută benevol de către maiștrii și țărani din Seleuș. Fondul pentru ridicarea mănăstirii este de aproape 20.000 dinari adunați prin truda preotului Gh. Șdicu, care este, de altfel și sufletul acestei acțiuni, precum și din donațiile pelerinilor darnici care nu întârzie să-și dea obolul în toate scopurile mărețe ale bisericii și neamului”.⁵

Articolele scrise în publicațiile de pe atunci au avut meritul ca cititorii să-și însușească mai bine „cât de populară și mare însemnătate s-a dat acestei sărbători de vară”.⁶ Astăzi ne vorbesc cât de necesară a fost construirea acestui lăcaș sfânt care trebuia să conducă la contemplarea realităților spirituale și la creșterea sentimentului de dragoste creștină.

---

⁵ Aurel Uroș Doloveanu, Op.cit., pag. 5.

⁶ Bojin, Aurel, Seleuș – Biserica Ortodoxă Română, Comunitatea Culturală Instructivă, Seleuș, 2000, pag. 94

Legenda izvorului

Potrivit unei legende, Chia Marta din familia lui Lală Marcoviceanu, a avut un vis în care se arată că dacă sapă în grădină, într-un anumit loc va ajunge la apă, respectiv la izvor. Apa lină a început să curgă, și din acest moment se credea o apă tămăduitoare. Credincioșii au luat apă, au băut, au stropit cu ea grădinile și animalele, bolnavii, și au considerat-o un ajutor la nevoie, apă făcătoare de minuni. Vestea s-a dus repede, iar oamenii din toate localitățile românești din Banatul sârbesc au fost curioși și au venit la Seleuș, la Izvorul cu apă Tămăduitoare. Localnicii povestesc și azi cum unui orb⁷ i-a revenit vederea după ce s-a spălat și a băut apă din acest izvor. În apropierea izvorului a fost ridicat un șopron pentru a adăposti pe toți cei veniți aici: „acest izvor este căutat de mulți necăjiți și osteniți de prin sate îndepărtate din cauza mai multor vindecări întâmplare [...] veneau și vin zilnic năcăjiții soartei să se închine, să se odihnească o noapte în acest loc iar în zorii dimineții să se spele de păcate și de urmările lor chinuitoare, prin apa binecuvântată, împărtășindu-ne de dările ei binefăcătoare”.⁸

Pelerini în drum spre Izvorul Tămăduitor (anul 1939)

Adevărul era însă altul: Lală Marcoviceanu, în 1908-1909 a ridicat capela „care a scos ochii autorităților maghiare de pie (pe) memorie căci au dat ordin să se demoleze”.⁹ Preoții locului, prin

⁷ Sărbătoarea Săptămâna Luminată, prima săptămână de după Paște, își are originea într-o minune petrecută în timpul sfințirii bisericii Maicii Domnului din Constantinopol, care a fost ridicată de împăratul Leon cel Mare, pe locul unui izvor tămăduitor. Găsind un rob care l-a rugat să-i dea apă și să-i arate calea spre cetate, împăratul a căutat izvorul, dar nu l-a găsit. Atunci Maica Domnului i s-a arătat și i-a spus să caute izvorul din apropiere, după care să îi ungă ochii orbului. Imediat după această întâmplare, orbul și-a recăpătat vederea.

⁸ Șdicu, G., Izvorul Tămăduitor din Seleuș, în Calendarul Nădejdea, 1937, p. 57-59

⁹ ibidem.

organizarea unei procesiuni momentane și prin „înfăptuirea din nou a sfințirii, luând izvorul sub scutul bisericeii, au zădărnicit planul diabolic”¹⁰. Prin acordarea binecuvântării arhieresti, acest izvor s-a consacrat ca loc de întâlnire creștinească și reculegere sufletească, loc de „închinăciune” și pelerinaj. Ultimele cuvinte ale lui Gheorghe Șdicu publicate în Calendarul Nădejdea au fost: „Credincioșii parohiei Seleuș ca buni creștini au ridicat la anul 1930 un monument falnic eroilor fii ai comunei și pătrunși de simțul creștinesc și de însuflețire vom face tot ce este posibil ca ridicarea locașului dumnezeesc să nu întârzie prea mult și după cum au dovedit cu ocazia pelerinajului și se sperează că în viitor vor veni mai mulți osteniți și împovărați cu deplină încredere în puterea, în darul și ajutorul lui Dumnezeu”.¹¹ Mircea Eliade susținea că pentru a înțelege caracterul universal al pelerinajului în istorie, este necesar să ne raportăm la experiența omenească a sacrului, manifestat întotdeauna ca o realitate de un cu totul alt ordin decât realitățile „naturale”. Diversele religii ne arată că omul intuiește existența unei Realități invizibile, misterioase și transcendente, pe care o numim hierofanie pentru faptul că omul are o percepție, pentru că ceva i se arată. Orice spațiu sacru implică o hierofanie, o irupere a sacrului care are drept efect desprinderea unui teritoriu din mediul cosmic înconjurător, pentru a-l face să difere calitativ. Dar asemenea manifestări nu se petrec niciodată în stare pură, ci fie prin intermediul unui obiect - cum ar fi arborele sacru sau apa, fie prin intermediul unei ființe – preotul – care joacă un rol de „matcă a roiului”. La Seleuș, această irupere a sacrului, de la reconstruirea bisericuței de la Izvorul Tămăduitor o efectuează episcopul ori preoții din această zonă.

Pe data de 29 august 2007, la Izvorul Tămăduitor din hotarul Seleușului s-a reluat tradiția pelerinajului ortodocșilor români din zona de șes a Banatului. Sărbătoarea „Tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul” este o sărbătoare care amintește de „moartea martirică a uneia dintre cele mai strălucite personalități din istoria mântuirii noastre, a Sfântului Prooroc înaintemergătorului Botezătorului Ioan”¹². Ziua de 29 august, vreme de post, pentru credincioșii din Seleuș, cât și pentru toții enoriașii din această parte a Banatului, este o zi de aleasă bucurie duhovnicească în care se înalță rugăciuni spre cer, spre Dumnezeu.¹³ Aranjarea pelerinajului la românii din Serbia a însemnat înălțarea sufletească a atâtor credincioși pelerini, care vin din toate

---

¹⁰ ibidem.

¹¹ ibidem

¹² Bojin, Aurel, Seleuș – Biserica Ortodoxă Română, Comunitatea Cultural Instructivă, Seleuș, 2000, pag. 83.

¹³ În cuvântul arhieresc al Episcopului s-a spus: „Iubiți frați și surori în Domnul, frați români din Banatul Iugoslav, sălcile acestea prin care Dumnezeu ne binecuvântează cu umbră răcoasă în această zi sfântă binecuvântată și istorică, poartă harfele pelerinajelor de altădată de aici, a liturghiilor de altădată ce s-au săvârșit aici, a soboarelor de preoți care acum zac sub iarbă verde și sub glia strămoșească, așteptând învierea morților. Harfele nevăzute din aceste sălcii, de la margine de drum de Seleuș poartă cu ele, dacă ne deschidem auzul nostru lăutric, armoniile Sf. liturghii care s-au săvârșit aici, până în urmă cu 61 de ani. Iată, harfele românilor de aici au tăcut 61 de ani. De aceea, azi este o zi de rezidirea templului acestui loc, a templului sfânt, a templului nevăzut. Azi, este un început, este o nouă temelie nevăzută pe care Dumnezeu prin noi o pune, pentru ca de acum înainte, an de an, la Tăierea Capului la Seleuș să ne întâlnim în acest loc sfânt și binecuvântat de Dumnezeu. Iată-ne, azi aici, după 61 de ani, ca să înodăm un „fir de aur” care s-a întrerupt în anul 1946, să reînnoim o legătură, să dezgropăm comorile din pământ, să reîncepem cântările, să ne înălțăm spre Dumnezeu. Ce este mai frumos, decât, o liturghie arhierescă săvârșită în catedrala naturii, în templul creației, sub bolta cerului lui Dumnezeu. Oamenii împotriva lui Dumnezeu au fost dirijați și au oprit fie pelerinajele de aici, fie credința în Hristos prin diferite metode și practici. Ziua de azi, este un prilej de reînviere și renaștere duhovnicească și spirituală pentru noi toți. Este un har deosebit, este o binecuvântare a locului că ne aflăm aici, la margine de drum, în câmpia Banatului sub cerul lui Dumnezeu, răcoriți de adierea acestui vânt binefăcător, care este suflarea lui Dumnezeu” (Cuvânt adresat pelerinilor din partea P.S. Episcop Daniil, pe data de 29 august 2007).

localitățile să afle tămăduirea bolilor și mântuirea sufletului lor obidit de atâtea nevoi și rele ce bântuie timpul nostru. Dorind a ști ceva mai mult și mai precis despre trecutul acestui izvor, G. Șdicu, amintit mai sus, a stat de vorbă cu cei „mai bătrâni bărbați nonagenari din sat întrebându-i dacă nu cumva își vor aduce aminte dânșii sau vor ști ceva din spusele părinților lor, că cine a pus crucea veche de piatră care străjuiește izvorul, apoi prin cine și când a fost sfințit”.¹⁴ Răspunsurile primite erau toate negative, însă toți au spus la fel că din copilărie „s-au pomenit cu crucea de piatră și cu izvorul care pe atunci nu era ca acum, ci primitiv, numai cu un sfad – zidit deasupra-i și mergeau sub conducerea învățătorilor, cu preoții și credincioșii de la biserică cu crucea în procesiune la izvor”¹⁵. Acum, bisericuța și Izvorul Tămăduitor își așteaptă în fiecare an credincioșii din toate părțile Banatului sârbesc care caută alienare și mângâiere în pelerinajul până la hotarul satului Seleuș.

Simboluri rituale recurente în pelerinajul din Seleuș

Cel dintâi simbol prezent de fiecare dată într-un pelerinaj este plecarea. Se pleacă de la biserică, care se găsește în centrul satului Seleuș. Un simbolism foarte bogat caracterizează și drumul pelerinului. Pelerinajul spre un loc aflat, de data aceasta, la o depărtare de doi kilometri reprezintă o adevărată probă a spațiului, care în unele părți ale lumii presupune sau implică sudoarea, oboseala, chinurile călătoriei, dificultățile zilnice legate de procurarea hranei și a unui loc de dormit, parcurgerea unor itinerarii dificile (păduri, torente, drumuri de munte) și chiar întâlniri neprevăzute și nedorite cu hoți și tâlhari. Adesea chiar și numai drumul în sine constituie o probă inițiativă. Acest drum poate dura în alte părți și câteva săptămâni, chiar și luni. Ritualul apei este cel de-al treilea ritual care este unul universal și diferă de la o religie la alta. Simbolismul apei și al scufundării rituale a luat naștere în vremuri imemorabile ale istoriei omenirii. Conform lui Mircea Eliade, apa vindecă, întinerește, asigură viața, purifică și regenerează, anulând, dizolvând și dezintegrând ceea ce este consumat. Există și alte simboluri importante în contextul acestei lumi a pelerinajelor: postul, care purifică corpul și eliberează spiritul; focul legat de sacrificiu, care îndeplinește un rol capital în cultul brahmanic, în culturile anticului Orient Apropiat, în cultul mazdaic și în cel al lui Mitra, precum și în cadrul pelerinajelor la Templul din Ierusalim; lumina cu întreg simbolismul său solar, lunar și astral, în Asia, în Egipt și în America precolumbiană. De asemenea, în celebrarea sacrificiului, printre cântece și rugăciuni, se face puternic remarcat un aspect esențial al oricărui pelerinaj: aspectul de sărbătoare. În realitate, pelerinajul nu-și găsește adevărata dimensiune decât în imaginea colectivă și festivă a unei comunități ce sărbătorește. Celelalte ritmuri ale pelerinajului la Izvorul Tămăduitor din Seleuș sunt și sosirea, „vizita” la sanctuar și întoarcerea înapoi în sat, momente de egală importanță în drumul lor. Pelerinajele la lăcașele de cult erau mult îndrăgite și utilizate de episcopii Bisericii române și sârbe în perioada primei jumătăți a secolului trecut, când s-a înregistrat un număr mare de pelerinaje la mănăstirile din România, Serbia, Grecia și Muntenegru, care oferă o extraordinară deschidere, nu doar culturală, ci și de trăire a unei vieți autentic creștine. Pelerinajul reușește să îndepărteze din viața omului certitudinile efemere, îl împinge spre ascultarea vocii profunde a inimii aflate în permanentă căutare de Dumnezeu. Pelerinajul este un semn al credinței celui care caută să găsească un răspuns la întrebările sale și pentru aceasta pornește pe un drum ce-l face să-și deschidă sufletul în fața speranței realităților eterne.

¹⁴ Șdicu, G., op.cit, pag. 57-59.

¹⁵ Ibidem.

Bibliografie:

1. *Dicționarul Explicativ al Limbii române, Editura Academiei, 1975.2. * Mesto najvećih hodočašća u SPC. Ediția Upoznajte Srbiju, nr. 29, „Politika novine I magazini”, Belgrad, 2009.
3. * Foaia Diecezană, nr.3, Caransebeș, 1907; idem, nr. 27, Caransebeș, 1913.
3. Bojin, Aurel, Seleuș – Biserica Ortodoxă Română. Seleuș: Comunitatea cultural-instructivă, Romark, Pančevo, 2000.
4. Bojin, Aurel, Seleuș – Un secol de activitate culturală 1884-1984. Comunitatea locală Seleuș, 1990.
5. Corneanu, Nicolae, Monografia Eparhiei Caransebeș, Caransebeș, 1940.
6. Doloveanu, A. Uroș, Pelerinajul de la izvorul din Seleuș, în „Foaia Diecezană”, nr. 38/ 1939.
7. Eliade, Mircea, Pelerinaj la Rameshwaram,
http://www.poezie.ro/index.php/prose/141564/PELERINAJ_LA_RAMESHWARAM
8. Eliade, Mircea, Istoriia verovanja i religijskih ideja, Bardfin, Belgrad și Romanov, Banja Luka, 2003.
8. Șdicu, George, Izvorul tămăduitor din Seleuș, Calendarul “Nădejdea” 1937.
9. Vasilescu, Lucreția, Pelerinajul, dimensiuni semantice și sintactice, Anuarul Facultății de Teologie Ortodoxă, Universitatea din București, 2000.